

Ганна Навроцька (Львів)

РУКОПИС ГРАМАТИКИ ДІЛЕЦЬКОГО У ФОНДАХ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ ІМ. МИТР. АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

Микола Ділецький створив декілька редакцій свого музично-теоретичного трактату українською і “словенською” мовами. Першу редакцію створив в середині 1670-тих років у Вільні, очевидно, під час навчання у єзуїтській академії. Згодом, 1677 року, на замовлення композитора Євстафія Маневського та вчителя братської школи Івана Зайкевича підготував скорочену редакцію свого трактату. У 1679 і 1681 роках з’явилися дві редакції у Москві в перекладі на “словенський діалект”. А 1723 року власноруч переписав у Петербурзі смоленську редакцію, яка зберігається у фондах Національного музею у Львові¹.

Наприкінці свого життя Микола Ділецький опрацював свою *Граматику музикальну* українською літературною мовою 1723 року у Петербурзі, мабуть для практичного вжитку Придворної капели, яка майже повністю складалася з вихідців з України. На титульному аркуші міститься запис: *Написана в царствующем градѣ Санктъ Питеръ върхе, лѣта оу Христа 1723, октѡбриа дня 11.*

Чи повернувся Микола Ділецький в Україну — невідомо, але його автограф 1723 року на рідну землю таки повернувся. Спершу рукопис опинився у Києві — чи то його привіз сам Микола Ділецький, чи хтось з його учнів — невідомо. Та знаємо, що рукопис певний час був у вжитку вихованців Київської академії. Згодом його власник, композитор Панкратієв, продав манускрипт священникові Василеві Блонському, парохві села Жовтанці (тепер село Бузького району Львівської обл.), батькові майбутнього ректора Київської академії Ієроніма Блонського. Про це свідчить запис: «Сія грамматика до слаганія есть нотъ Партитурнихъ и Концертовъ Ієрея Василя Блонскаго Пароха Жолтыянецкаго за котороеи далъ червонецъ золотый в градъ Кіевъ у студен[та] Панкратієвого богослова и композитора разнихъ концертъ 1763 въ Кіевъ» (арк. 46 зв.).

У XIX ст. рукопис опинився в митрополичих палатах у Львові. В 60–70 роках XIX ст. над ним працював священник, композитор та дослідник

¹ НМЛ, F 87 (за новою сигнатурою Ркк 87).

церковної музики Порфирій Бажанський (1836–1920), який на полях *Граматики* залишив чимало нотаток: «Сію граматику слушне сказавши Harmonielerhe переглядал Порфирій Бажанський, сотрудник Церкви Волоской в Лвові, и директоръ при хорі Ставропігійскомъ 1869 [року] хотячи сочинену свою Историю пінія побільшыти» (арк. 1 зв.). Ще один великий запис Бажанський зробив у 1872 році, ймовірно, коли завершив досліджувати рукопис: «Хотяй сія грамматика против нинішной науці о гармоніи есть дитиною, однако ж для своей старости и образа тогдашной науки дуже важна; много скористальем з неи относительно до розясненія складу нашого пінія ирмологического. Незнаючій же науки о гармоніи ніякої користі не отнесе з вітси. Сороки под Лвовом 1872 р. Порфирий Бажанський приходник» (арк. 47 зв.).

Згодом рукопис вивчав, зробив виписки і скопіював чимало сторінок тексту диригент і композитор-аматор Євген Форстина (1883–1951) і ці матеріали збереглися в архіві Ст. Людкевича. Рукопис також привернув увагу історика української музики Федора Шешка (1877–1944) під час його наукової поїдки з Праги до Львова², а також музикознавця і композитора Бориса Кудрика (1897–1953).

На початку ХХ ст. у складі інших рукописів і стародруків *Грамматика музикальна* була передана митр. Андреем Шептицьким до новоствореного ним Національного музею.

² Між іншим Федір Шешко наприкінці 20-х років минулого століття у Високому Педагогічному Інституті ім. Драгоманова в Празі викладав курс про *Граматику музикальну* Ділецького, правда, на основі публікації Смоленського 1910 р. (див.: Н. Костюк. Федір Шешко // *Український музичний архів*, вип. 3. Київ 2003, с. 158).